

Aastrup Kro

Af: Olga Pedersen

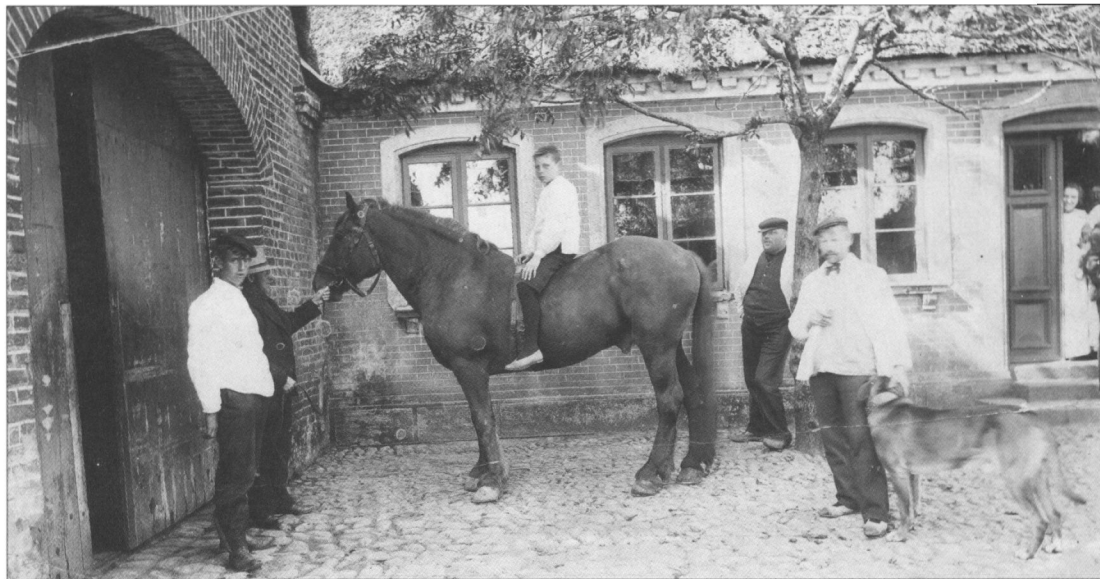
Grundloven i 1849 gav bl.a. adgang til fri forsamlingsret og behovet for steder hvor man kunne mødes opstod. Der blev derfor i årene der fulgte, opført en lang række kroer og senere forsamlingshuse over det ganske land. Et resultat af denne lovgivning blev, at huset Borberggade 125, Aastrup, i 1856 blev opført som landevejskro.

Kroen var oprindeligt egentlig ikke tænkt som et udskænkingssted for byens folk, men

som et hvile- og madsted for rejsende, og sognets egne folk brugte de første år, trods den nye ret til at forsamles, slet ikke kroen, det ansås ikke som passende, at ordentlige folk gik på beværtning.

Det var derfor heller ikke nogen guldgrube at være kromand og ejeren levede da også af det landbrug, der naturligt hørte til ejendommen.

Først efter nogle årtier, og måske som en

Aastrup Kro i den oprindelige byggestil fra 1856. Postvoognen fra Holsted. Yderst til højre ses Kroejer Peder Nissen Grunnet. Foto omkring 1900. Aastrup Sognearkiv nr. 974

følge af, at der indrettedes købmandshandel på stedet, og at i al fald sognerådet begyndte at afholde deres møder i krostuen, begyndte den lokale befolkning at komme her.

Aastrup Kro blev opført af bygmester Jes Nybro Jørgensen, Bolding, der tillige opførte en lang række gårde i sognet. Kroen blev de første år forpagtet ud til forskellige, f.eks Hans Christian Elley, der dog ikke klarede sig så godt, og som ofte måtte låne brændevin hos naboerne.

I det hele taget var kroen ikke nogen særlig god forretning, og den blev da også hurtigt udvidet med høkerhandel, der i begyndelsen foregik derved at en del af skænkestuen og kælderens blev lejet ud til høker Mads Hansen Schmidt fra Vejrup.

I 1871 overtog Jes Nybro Jørgensens svigersøn Peder Nissen Grunnet. I hans tid blev der indrettet en egentlig høkerhandel og postindlevering, hvilket bidrog til, at forretningen gik bedre. Peder Nissen Grunnet blev på kroen indtil han i 1904 gik på aftægt og byggede et mindre hus.

Efter ham overtog Iver Peter Iversen Aastrup kro. Han var en driftig forretningsmand som til lige med krovirksomhed og høkerhandel suppleret med landbrug, udleje af en bygning i kroens baggård til slagteri, udlejede rejsstalden til en nabo, der her indvejede svin og kreaturer til levkvægsmarked i København. Selv rejse han med dyrene til hovedstaden og vendte hjem med forskelligt isenkram, de er solgtes på auktion i rejsstalden. En kunde beskrev i 1907 en sådan auktion: »... der solgtes en del kreaturer og 8 cykler til priser fra 62 kr. til 72 kr. Jeg købte en emallieret vandkande til 30 øre ...«

Krostuen

Hvordan så der ud i kroen? Når man kom ind af døren stod to lange skænkeborde til venstre,

til højre havde købmandshandelen sin plads. På et af de store skænkeborde stod en tobaksdåse. Det var en almindelig trækasse med to rum, det ene til tobak og det andet til udkrasing. Enhver besøgende i købmandshandelen eller krostuen kunne frit benytte tobaksdåsens indhold og begge rum blev lige meget benyttede.

På det øverste af skænkebordene stod altid en bakke med en flaske brændevin, en flaske cognac, en flaske rom og til tider en flaske gammel vin. Forlangte en kunde nu en punch fik han serveret en halv kop varm kaffe og en sukkertop, hvorefter det blev hans egen sag at blande den drik deri han fandt passende, og i den mængde han nu mente en punch skulle blandes for at smage ham.

En sådan genstand kostede 10 øre.

Seks halve stykker pålægsmad kaldte man for en portion smørrebrød. Brødet var godt belagt med hjemmekærnet smør og hjemmelavet pålæg. Prisen var 35 øre pr. portion, mens en kop kaffe med brød, dvs. en tallerkenfuld sigtebrød og al den kaffe man ønskede, kostede 25 øre.

Brændevinen var billig og i slutningen af 1800 og begyndelsen af 1900'årene et stort samfundsproblem.

Afholdsbevægelse

I 1879 stiftede man i Vejle den første Afholdsforening i Danmark, hvilket blev starten på flere og flere af slagsen. I Aastrup sogn oprettedes, sikkert omkring 1880, en afholdsforening, der bar det flotte navn »Aastrups Fremtid«.

I begyndelsen af det nye århundrede førte forskellige grene af afholdsbevægelserne en ret aggressiv agitation over for den enkelte, og man koncentrerede sig om at øve pression over for lovgivningsmagten.

Aastrup Kro efter en ombygning efter at Iver Iversen havde overtaget den i 1904. Yderst til venstre en bagervogn fra Holsted. Midt i billedet med den hvide jakke ses kreaturhandleren, der benyttede rejsestalden som auktionshus. Foto ca. 1906 i Aastrup Sognearkiv nr. 1351

Et resultat af dette var, at der i 1907 gennemførtes de første kommunale afstemninger om, hvorvidt der skulle gives bevillinger til kroer og hoteller til udskænkning af spiritus.

I Aastrup sogn fandt en sådan pression sted fra både afholdsbevægelse, Indre Mission og enkeltpersoner og i 1907 formåede man Glejbjerg Brugsforening til at stoppe ethvert salg af stærke drikke fra forretningen i Grene.

Målet var imidlertid at tørlægge hele sognet, og der gik henvendelse til kromand Iver Iversen i Aastrup Kro. Han viste sig i første om-

gang ikke særlig villig, hvilket skal ses på den baggrund at krodriften, suppleret med kroens landbrug, var hans levebrød, og for at slippe den del deraf ville han i al fald have en vis erstatning.

Ved et såkaldt Kommunemøde i Glejbjerg Forsamlingshus den 28. marts 1913, hvor sognerådsmedlem Niels Jensen, Aastrup indledte en forhandling om nedlæggelse af Aastrup Kro ved et eventuelt køb af spiritusbevillingen, endes man om at tilbyde kromanden et beløb for at afstå fra retten til at udskænke stærke drikke.

Foran Aastrup Kro ses, lænet op ad træet, kroejeren Iver Iversen, der i 1914 solgte retten til at udskænke spiritus fra kro-stuen og derved i princippet nedlagde kroen. Foto i Aastrup Sognekirke nr. 417

Efterfølgende nedsattes et udvalg der valgte et forretningsudvalg bestående af fem personer, der nu stod for forhandlingerne med kromanden.

Den 16 januar 1914 fraskrev Iver Iversen sig retten til at udskænke stærke drikke fra kroen i Aastrup og derfor modtog 1200 kroner. Hans betingelse var, at også købmanden i Aastrup skulle indstille salg af brændevin og andre alkoholiske drikke.

Der gik 51 år før en beværtning atter på lovlig vis kunne udskænke en dram i Aastrup Sogn. Den gamle kro i Aastrup var forlængst blevet til en almindelig landbrugsejendom og i

stationsbyen Glejbjerg var i 1917 opført et afholdshotel.

I 1948 søgte og fik fire forretninger tilladelse til salg af spiritus. I 1965 søgte hotelforpagter Flemming Bøge om spiritusbevilling til Hotel Glejbjerg. Tre sognerådsmedlemmer stemte for og tre imod, mens en stemmeseddel var blank.

På denne baggrund satte sognerådet spørgsmålet til afstemning blandt sognets beboere. For stemte 408 og imod 136. Spørgsmålet var afgjort. En epoke i sognets historie var slut.